

סידר הספרים:

אי הסקיות גזירות!

מאת: פנחים בר-זאב

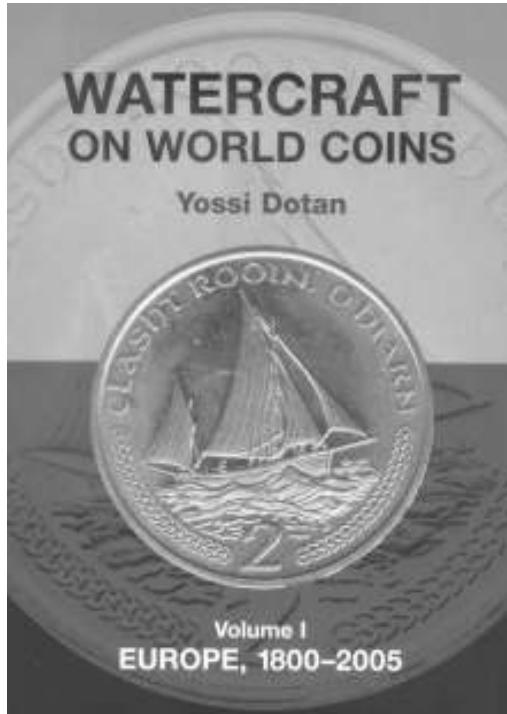
פתחם הולני עתיק אומו: "מי שאינו מכבד קטנות, אינו שווה גדולות", או במונחים נומיסטטיים "מי שאינו נתן כבוד לכסף קטן, לא מגיע לו לכסף גדול".

יוסי דותן, חבר בעמותה שלנו, הינו ליד הולן שעוסק במשך כמעט כל ימי חייו בכסף גדול; עד ליציאתו למלאות כרואה חשבון, ועתה כחבר הנהלה או מבקר של מסחר עמוותות וארגוני. אולם, יוסי דותן מאוד אוהב לכסף קטן, במיוחד מטבעות עליהם מתנוססים איורים של אוניות, החל מתייבת נוח ועד לצוללות גרעיניות עצשיויות.

נומיסטיקה נושאית (תמטית), איסוף מטבעות ושטרות לפי נושאים, צוברת בעשורים האחרונים תאוצה ניכרת. מבול ההנפקות החדשנות על ידי הבנקים המרכזיים של כמעט כל מדינות העולם — לרבות מטבעות כסף זהב — הופך את האיסוף של מטבעות לפדיינה ממשימה קשה למדי ויקרה עד מאד. נושא איסוף פופולריים הם: אישים (למשל אלברט אינשטיין), רכבות, מכונות, אומנות, ספורט, בעלי חיים, צמחים ופרחים, ולצורך ענייננו: אוניות. תחום אספנות זה מכונה על ידי יוסי דותן "נומיסנאוטיקה" (numisnautics). עברו יוסי, איסוף מטבעות עם אוניות אין כרך אך ורק בליקות מטבעות והכנסתם לאלבומים, אלא בראש ובראשונה לימוד, מחקר והכרת היבטים ההיסטוריים של כל כלי שיט. המופיע על גבי כל מטבע שmagiu לדי.

העניין הרוב באיסוף מטבעות המתארים אוניות, התתומות ההיסטוריות בנושא, והיעדר ספרות נומיסטית נושאית, סייעו ליוסי לפניו שנים מספר לקבל החלטה: להוציא לאור ספר עם פירוט כל מטבעות העולם עליהם מתנוססת תמונה של כל שייט, מלואה בתיאור הרקע ההיסטורי של האניות והאישים שהיו קשורים בהן.

עד מהרה התברר למחבר כי לא די בספר אחד, אלא שיש צורך בשלושה כרכים כדי לכטוט את כל מטבעות העולם מתחילת המאה ה-19 עד היום. לאחר מלאכה של מספר שנים, הכוללת מאות רבות של שעות במזיאונים וספריות, נבירה באינספור ספרים, קטלוגים וכרכי עת נומיסטטיים וההיסטוריים, וכן התכתבויות ענפות עם מוסדות ואישים בעולם כולו, קرم הרעיון ערויגדים ולבסוף, בשנת 2007, יצא לאור הספר הראשון של הטרילוגיה הנומיסנאוטית בשפה האנגלית: **כלי שייט על מטבעות העולם — כרך א': אירופה 1800-2005.**

עלון עמותת אספני שטרות ומטבעות בישראל
1

מבנה הספר הינו פשוט ונוח למדוי לשימוש. בדומה לקטלוגים מסחריים עורך הספר אלפביתית לפי מדינות ולפי סדר קטלוגי, תוך ציון בנפרד של מטבעות מוחזר. אולם כאן נגמרת כל דמיון בין "כל שיט על מטבעות העולם" לבין קטלוגים מצוים. מה שהופך ספר זה ליצירה בעלת ערך אנטיקולופדי היא העובדה כי כל מטבע ומטבע מלוה בתיאור מפורט ור�� היסטורי. במיוחד נהייתי ל夸וא בעמוד 73-74 (כן, ממש על עמוד שלם!) את הספרור המורתק של האדמירל סיר פרנסיס דרייק (Admiral Sir Francis Drake), המכוביה האנגלי האגדית, אימת הספרדים, ששירתה נאמנה את המלכה אליזבת הראשונה על סיפון ספינת הדגל שלו "איילת הזהב" (Golden Hind). יוסי גם לא שכח לציין כי — בנוסף למלטי כלאום מהולן — סיר פרנסיס גם היה... סתם שודד ים!

לא רק מחבר הספר נותן כבוד ראוי לסר פרנסיס, אלא גם מדינתו אנגליה (פרק בריטניה הגדולה) זוכה אותו לטובה והנצחה את ספינטו על אחד המטבעות המוכרים ביותר בעולם והמדמים ביופיו. המטבע ערך חצי פニー (Half Penny) הוטבע מ-1937 עד 1970 ובוטל רק עקב המעבר לשיטה העשרונית והכנסתה למחזור של סידרת מטבעות בעלי עיצוב שונה.

מעניין לגילות מתוך ספרו של יוסי דותן כי ארץ הולנדתו הולנד — בעלת היסטוריה ימית מפוארת — הנפיקה רק מטבע ערך אחד ועליו אויר של אוניה. לעומת תרתי משמע, כי המטבע ההולנדי היחיד עם אוניה בערך 25 סנט מבץ הונפק על ידי הכובש הנאצי בשנים 1941-43.

לעומת זאת תופסת הפרק על מושבת הכתור הבריטית הקטנטנה גיברלטר לא פחות מ-27 עמודים. אלף אירופה בהנפקת מטבעות זיכרנו עליהם מופיעות אוניות הינו האי מאן השוכן בים האירי. אי זה, בו מוחוה הלירה סטרליינגן הבריטית הייל חוקי, הנפיק 183 מטבעות לשוק האספני בלבד, אשר תיאורם המפוצל משתרע על 45 עמודים. למרות איכותו הגדולה של הספר וערכו הרב לנומיסטיקה, מצאנו בו מספר קטן של מחלות ילדות אשר יתוקנו בקרים הבאים. ראשית, בהשוואה לקטלוגים וספרים נומיסמטיים אחרים, מופיעות בספר זה מעט תМОנות של מטבעות. למשל, הפרק על איטליה מכסה שבעה עמודים אך מופיעעה בו תמונה של מטבע אחד בלבד. עם זאת, יש לציין שהתמונות הין באיכות טובה. שנית, לכטב שורות אלו הייתה בעיה עם הגוף (פונט) הדק והלא מספיק שחור, שמקשה על קרייה שוטפת.

כל שיט על מטבעות העולם — כרך א': אירופה 1800-2005 מהו זה ציון דרך, כי מדובר בספר ראשון מסוגו בשפה האנגלית העוסק בנומיסטיקה תמציתית. בכרך פותח יוסי דותן את הדלת ליצרים נוספים שמעוניינים לקטalg נושאים נומיסמטיים אחרים. ספר זה זכאי לקבל מקום של כבוד בכל ספרייה נומיסטית, לא רק של אספני נומיסנאותיקה. עתה אנו ממתינים בקצר רוח לכרך ב': **אמריקה ואסיה 1800-2008** (ההופעה מתוכננת ב-2010) וכרך ג': **אפריקה ואוקיאניה 1800-2011** (מתוכנן ל-2013). מחיר מומלץ של כרך א' 55 דולר, אך ניתן להשיגו באינטרנט החל מ-35 דולר.

יוסי, תודה והמשך יצירה פוריה!

Yossi Dotan. *Watercraft on World Coins — Volume I, Europe 1800-2005*. Alpha Press, 2007, softcover 276 pp. ISBN 978-1-89859-549-6.